

2. Борова В. Є. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»* Вип. 37 (4), Том 1 (23): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». Київ : 2018. С. 164.

3. Ванжа К. В., Наумова О. В. Від звука до букви. Гурткова робота. Старший дошкільний вік. Харків : Ранок, 2017. 123 с.

4. Рібцун Ю.В. Сходінками правильного мовлення: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 240 с.

5. Рібцун Ю.В. Віршики, картинки, звуки для забави і науки. Фонетико-фонематична компетентність дошкільника (у двох частинах): альбом для ігор-занять з дітьми 3-6 років. Харків : Основа, 2013. 176 с.

Халимоненко В. Ю.,
здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти,
Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів

УДК 373.31

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc251124.02>

РОЛЬ ІНТЕГРАЦІЇ МИСТЕЦТВА В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Актуальність теми. Інтеграція мистецтва в освітній процес початкової школи має підвищену актуальність у зв'язку з вимогами Державного стандарту початкової освіти (2018 рік), який підкреслює важливість розвитку культурної компетентності молодших школярів. Ця компетентність охоплює здатність дитини творчо висловлювати себе, взаємодіяти з різними видами мистецтва та використовувати художні засоби для пізнання світу [4].

Проблема розвитку естетичного смаку посилюється тим, що мистецький досвід учнів часто подається відокремлено, без внутрішнього зв'язку з іншими навчальними предметами. Через це у дітей не формується цілісне естетичне сприймання, а мистецтво залишається лише епізодом освітнього процесу. Інтеграція ж створює умови, за яких музичні, образотворчі та творчі практики природно поєднуються з мовно-літературною, математичною та іншими освітніми галузями, що сприяє глибокому й усвідомленому сприйняттю художніх образів.

З огляду на те, що молодший шкільний вік є ключовим періодом формування емоційно-ціннісної сфери, інтеграція мистецтва стає дієвим засобом розвитку естетичного смаку. Вона допомагає дитині навчитися оцінювати красу, робити виважені естетичні судження та творчо реагувати на мистецькі враження відповідно до очікуваних результатів початкової освіти.

Формування естетичного смаку в молодшому шкільному віці є важливою складовою загального розвитку особистості, оскільки саме в цей період діти найбільш чутливі до емоційних і художніх вражень. Як підкреслюють сучасні українські автори Ю. Блудова та О. Плахотський, естетичний розвиток не зводиться лише до ознайомлення з мистецтвом, а передбачає активне включення дитини у творчу діяльність, переживання, оцінювання та інтерпретацію явищ навколишнього світу [1; 3].

За твердженням Ю. Блудової, естетичне виховання в початковій школі розглядається як цілеспрямований і організований процес формування в дітей розвиненої естетичної свідомості, художньо-естетичного смаку, здатності сприймати, творити й цінувати прекрасне, а також культурно й гідно поводитись [1, с. 68]. Авторка підкреслює, що систематичний естетичний вплив сприяє становленню естетичних почуттів, смаків, художніх здібностей та вміння практично застосовувати отримані знання й уміння. Ці положення є важливими саме у контексті інтеграції мистецтва в освітній процес, оскільки демонструють, що розвиток естетичного смаку неможливий без цілеспрямованої, змістовної й різнопланової роботи педагога.

Розвиток естетичного смаку не може відбуватися ізольовано або обмежуватися окремими заняттями мистецького спрямування. Він потребує включення естетичного компонента в різні види навчальної діяльності, що забезпечує природний зв'язок між інтелектуальним, емоційним та творчим розвитком дитини. У цьому контексті інтеграція мистецтва займає особливе місце: художні образи, музика, елементи театралізації, творчі завдання та візуальні матеріали створюють багатий емоційно-ціннісний простір, який стимулює естетичне сприймання і формує стійкі естетичні переваги [2; 3].

Інтеграція мистецтва в освітній процес початкової школи є важливим чинником формування естетичного смаку, оскільки забезпечує цілісний вплив на емоційну, когнітивну та ціннісну сфери дитини. На відміну від традиційного підходу, де мистецькі заняття розглядаються як окремий компонент навчання, інтегрований підхід створює можливість включати художні методи в різні предметні галузі, що розширює спектр естетичних вражень і стабілізує процес розвитку естетичного досвіду.

Н. Султанова та В. Яневський підкреслюють, що одним із провідних засобів розвитку естетичного смаку та культури молодших школярів є цілеспрямований освітній процес, який враховує інтереси та природні потреби дітей [5]. Зазначені автори наголошують, що застосування мистецьких методик, інтерактивних занять та творчих завдань активізує уяву, фантазію та емоційну чутливість учнів. Уроки музики, образотворчої діяльності, літератури та елементи хореографії створюють значний потенціал для формування естетичного смаку, однак найбільш результативними вони стають тоді, коли інтегруються у зміст інших навчальних предметів [5].

Інтеграція мистецтва посилює освітній процес тим, що дає дитині можливість сприймати художні образи у зв'язку з реальними явищами, а не в ізольованому форматі. Завдяки цьому естетичний досвід перестає бути епізодичним; він стає сталим механізмом осмислення навколишнього світу. Так, використання музики під час вивчення мовних тем, образотворчих прийомів у математиці чи театралізації під час ознайомлення з природними процесами розширює діапазон переживань та сприяє усвідомленню емоційної і художньої виразності навчального матеріалу [5].

Особливу увагу значенню мистецтва у розвитку естетичного сприймання приділяє О. Плахотський, який стверджує, що під час взаємодії дитини з мистецьким твором виявляється рівень її індивідуальної здатності сприймати художні образи, а набуті вміння переносяться на оцінювання естетики природи, суспільних явищ і поведінки людей [3, с. 117]. Інтегрований підхід посилює цей ефект: коли різні види мистецтва застосовуються у предметному навчанні, дитина навчається порівнювати образи, робити складніші узагальнення та переносити сформовані естетичні критерії в інші сфери пізнання. Це сприяє більш високому рівню образного мислення та естетичної рефлексії.

Роль інтеграції мистецтва в освітній процес для розвитку естетичного смаку учнів початкової школи полягає у тому, що мистецтво, включене в навчальні предмети та щоденну діяльність школярів, створює умови для глибокого й цілісного естетичного розвитку дитини. Інтеграція мистецьких елементів у зміст освіти не лише урізноманітнює освітній процес, а й забезпечує поєднання емоційного сприймання, творчої активності та свідомого оцінювання художніх образів, що є основою формування естетичного смаку.

Такий підхід розширює естетичний досвід молодших школярів, сприяє формуванню індивідуальних естетичних уподобань і розвиває здатність бачити й інтерпретувати красу в різних сферах життя. У результаті мистецтво перестає бути окремою навчальною галуззю й постає як важливий засіб гармонійного

становлення особистості, що підсилює ефективність освітнього процесу та сприяє формуванню естетичного смаку дитини.

Список використаних джерел

1. Блудова Ю. Формування художньо-естетичного смаку в молодших школярів засобами регіональної культурно-історичної спадщини. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2015. № 38. С. 66–72.
2. Зубарева О. Інтеграція дисциплін художньо-естетичного циклу в початковій школі як мотивація учнів до пізнання світу. *Габітус*. 2020. № 1 (14). С. 63–68.
3. Плахотський О. Вплив мистецтва та дійсності на розвиток естетичних почуттів дітей молодшого шкільного віку. *Молодь і ринок*. 2018. № 5 (160). С. 115–120.
4. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 21.02.2018 № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-p> (дата звернення: 19.11.2025).
5. Султанова Н., Яневський В. Педагогічні умови формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 15. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14996140>.